DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series14.2026.35.22
УДК 378.147:784.071.4]:159.954

Куліковська Ірина Степанівна,
заслужена артистка України,
доцент кафедри музики факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
https://orcid.org/0000-0002-9915-9390
clg-music@chnu.edu.ua

Мережко Юлія Валеріївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
факультету музичного мистецтва і хореографії,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
https://orcid.org/0000-0001-5918-7496
y.merezhko@kubg.edu.ua

Семененко Ірина Валентинівна,
зЗаслужена артистка України, доцент,
доцент кафедри оперного співу вокального факультету,
Національна музична академія України – Київська консерваторія,
https://orcid.org/0009-0003-9649-8623
cancelyariya@knmau.com.ua

ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

У статті досліджено проблему творчої самореалізації майбутніх викладачів вокалу в контексті сучасної мистецької освіти. Обґрунтовано актуальність формування творчої особистості майбутнього фахівця, здатного до продуктивної вокально-виконавської та педагогічної діяльності. Розкрито сутність понять: «самореалізація», «творча самореалізація», «самоактуалізація», та визначено їх значення для професійного становлення майбутнього викладача вокалу. Подано авторське тлумачення сутності наукової дефініції «творча самореалізація майбутнього викладача вокалу». Проаналізовано особливості сучасної мистецької освіти, зокрема компетентнісний, студентоцентрований та творчо-діяльнісний підходи, що забезпечують умови для розвитку творчого потенціалу здобувачів вищої освіти в Україні. Дано визначення поняттю «компетентність». Акцентовано увагу на ролі вокально-педагогічної та концертно-виконавської діяльності у формуванні у майбутніх викладачів вокалу професійної самостійності, рефлексивності, інтерпретаційних умінь і здатності до постійного самовдосконалення. Висвітлено значення творчої взаємодії між учасниками освітнього процесу (викладача, концертмейстера та студента) і використання сучасних освітніх технологій на заняттях з сольного співу як важливих чинників творчої самореалізації майбутніх викладачів вокалу. Розглянуто дисертаційні дослідження сучасних науковиць щодо розкриття вищеподаних чинників у професійному становленні майбутніх фахівців-музикантів. Зроблено висновок, що цілеспрямована організація освітнього процесу в закладі мистецької освіти сприяє розкриттю індивідуального творчого потенціалу, формуванню власного виконавського й педагогічного стилю здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти та забезпечує його готовність до успішної в майбутньому професійної діяльності. Окреслено перспективи подальших наукових розвідок, які автори вбачають в обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці педагогічних умов, методів та технологій, спрямованих на забезпечення творчої самореалізації майбутніх викладачів вокалу в процесі професійної підготовки у закладах вищої мистецької освіти України.

Ключові слова: *творча самореалізація, майбутні викладачі вокалу, професійна підготовка, заклади вищої освіти, сучасна мистецька освіта.*

У сучасних умовах реформування національної системи освіти особливої актуальності набуває проблема вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів мистецького профілю. Пріоритетом освітніх змін є утвердження гуманістичних і культуротворчих цінностей, які сприяють розвитку творчої особистості, здатної до самореалізації та ефективної професійної діяльності.

У процесі творчої діяльності здобувач вищої освіти репрезентує власну систему ціннісних орієнтацій, розкриває особистісні якості, здійснює їх критичне осмислення та поглиблює усвідомлення їхнього значення для професійного й особистісного розвитку. Саме тому проблема творчої самореалізації майбутніх викладачів вокалу в контексті сучасної мистецької освіти набуває особливої актуальності та потребує ґрунтовного наукового осмислення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій дозволяє констатувати, що питання вокально-педагогічної підготовки та творчого самовираження майбутніх викладачів вокалу і викладачів музичного мистецтва досліджувалися представниками як української, так і зарубіжної мистецької педагогіки, а саме: В. Лю, В. Чень, С. Гмиріною, І. Гевко І. [2], Н. Гречаник, А. Козир, Т. Ланіною, Л Веньцзун, С. Точковою, О. Олексюк [6], Н. Овчаренко, Г. Панченко Г, Лю Чуньпен, В. Федоришиним та іншими.

Однак проблематика творчого самореалізації майбутніх викладачів вокалу в контексті сучасної мистецької освіти залишається недостатньо розробленою як у теоретичному, так і в методичному аспектах, що актуалізує потребу в подальших наукових пошуках щодо обґрунтування ефективних шляхів її забезпечення.

Мета статті – висвітлення творчої самореалізації майбутніх викладачів вокалу в процесі професійної підготовки у вищій школі через призму сучасної мистецької освіти.

Виклад основного матеріалу. Теоретичний аналіз обраної проблеми дозволив нам з'ясувати підходи сучасних вчених до визначення понять «самореалізація», «творча самореалізація».

У сучасній психологічній науці самореалізацію розглядають як складний і багатовимірний процес актуалізації особистісного потенціалу, спрямований на повне розкриття індивідуальних можливостей людини, досягнення нею життєвих і професійних цілей, а також задоволення потреб у саморозвитку.

Цей процес передбачає ефективне використання внутрішніх ресурсів особистості, забезпечує гармонійне поєднання її ціннісних орієнтацій із суспільними вимогами та сприяє досягненню психологічного благополуччя.

Структура самореалізації охоплює низку взаємопов'язаних компонентів, серед яких особливе місце займають автентичність як здатність залишатися вірним власним переконанням і відкрито виявляти свої почуття та думки; особистісний розвиток, що виявляється в безперервному вдосконаленні знань, умінь і компетентностей; автономність, яка забезпечує самостійність у прийнятті рішень відповідно до власних цінностей; цілеспрямованість, що визначає орієнтацію особистості на досягнення поставлених цілей; емоційне благополуччя як результат узгодженості внутрішніх прагнень із реальними умовами життя; а також соціальна інтегрованість, яка проявляється у здатності конструктивно взаємодіяти з іншими людьми, реалізовувати себе в суспільстві та робити внесок у його розвиток [1].

У довідкових виданнях поняття «самореалізація» трактується як свідомий процес розкриття й реалізації особистістю своїх сутнісних сил, здібностей, потреб та інтересів у різних сферах життєдіяльності, що забезпечує досягнення психосоціальної зрілості та

професійного розвитку [3; 12].

Самореалізація та самоактуалізація є взаємопов'язаними категоріями, оскільки обидві характеризують прагнення особистості до максимального розкриття власного потенціалу.

У гуманістичній психології А. Маслоу розглядав самоактуалізацію як найвищу людську потребу, що полягає в прагненні особистості повною мірою реалізувати власний потенціал. Науковець підкреслював, що саме ця потреба є рушійною силою особистісного зростання, розвитку здібностей і творчих можливостей. Самоактуалізація, за А. Маслоу, передбачає не лише самопізнання й прийняття власної індивідуальності, а й досягнення внутрішньої цілісності, гармонійного поєднання особистісних якостей та ефективної реалізації своїх можливостей у різних сферах діяльності [11].

Спільною ознакою для самоактуалізації та самореалізації є орієнтація на самопізнання, саморозвиток, самовдосконалення та досягнення особистісного й професійного зростання. Водночас самоактуалізація відображає внутрішню потребу людини в реалізації своїх можливостей, тоді як самореалізація є процесом і результатом їх практичного втілення в різних сферах діяльності, зокрема творчій та професійній.

Як підкреслює С. Світайло : «Підготовка фахівця в системі вищої освіти вимагає становлення творчої особистості» [9, С. 33].

Виходячи з положення про нерозривний взаємозв'язок особистості та діяльності, дослідники (Н. Кичук, А. Маслоу, К. Роджерс, Г. Нойнер та ін.), наголошують, що саме спеціально організована діяльність забезпечує формування потреб, мотивів і ціннісних орієнтацій особистості. Оскільки індивідуальні якості людини формуються під впливом соціального середовища та опосередковуються її внутрішнім світом, творчу особистість характеризують такими ознаками, як інтелектуальна активність, творче мислення й здатність до реалізації творчого потенціалу. У цьому контексті креативність розглядається як ключова властивість особистості, що зумовлює її творчу активність, виступає системоутворювальним чинником особистісного розвитку та визначає можливості подальшої творчої самореалізації.

Дослідниці Л. Рибалко, Т. Куценко визначають творчу самореалізацію майбутнього вчителя як інтегративний процес максимально повного розкриття творчого потенціалу особистості, що виявляється у професійній діяльності, здатності до творчого самовираження, саморозвитку та створення нового педагогічного досвіду [7].

Науковиця І. Гевко трактує творчу самореалізацію майбутніх учителів музичного мистецтва як процес реалізації творчого потенціалу, професійних здібностей і креативності майбутнього педагога в освітній та мистецькій діяльності. Авторка пов'язує її з готовністю до інноваційної професійної діяльності, саморозвитку та ефективного використання сучасних освітніх технологій [2].

Узагальнення наукових підходів вітчизняних учених дає підстави запропонувати таке авторське визначення поняття «творча самореалізація майбутнього викладача вокалу» – це цілеспрямований процес розкриття, розвитку та практичної реалізації його творчого, виконавського й педагогічного потенціалу, що здійснюється у професійній підготовці через вокально-виконавську, творчо-інтерпретаційну і педагогічну діяльність, що забезпечує самовираження, професійне становлення, формування індивідуального творчого стилю й готовність до інноваційної мистецько-педагогічної діяльності.

О. Олексюк підкреслює, що мистецтво є одним із провідних засобів формування ціннісної сфери творчої особистості, оскільки сприяє розвитку самостійного світогляду, творчого мислення, естетичного сприйняття та індивідуальної інтерпретації мистецьких творів [6].

Саме тому сучасна мистецька освіта має бути спрямована на створення освітнього середовища, яке сприятиме творчій самореалізації майбутніх викладачів вокалу. Сучасна мистецька освіта ґрунтується на компетентнісному, студентоцентрованому та творчо-

діяльнісному підходах, що забезпечують умови для розвитку творчого потенціалу здобувачів вищої освіти.

У контексті дослідження творчої самореалізації майбутніх викладачів вокалу доцільно проаналізувати основні підходи, що визначають зміст сучасної мистецької освіти та реалізуються в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Компетентнісний підхід є одним із провідних методологічних орієнтирів сучасної мистецької освіти, оскільки спрямований не лише на засвоєння здобувачами системи знань, умінь і навичок, а й на формування інтегральних і професійних компетентностей, необхідних для успішної педагогічної та вокально-виконавської діяльності.

Поняття «компетентність» походить від латинського слова *competentia* (від *competens* – відповідний, здатний, належний), яке означає відповідність певним вимогам або належний рівень обізнаності в конкретній сфері діяльності. У сучасному розумінні компетентність характеризує здатність особистості ефективно застосовувати набуті знання, уміння, навички та досвід для розв'язання професійних і життєвих завдань, а також визначає коло питань, у яких людина є компетентною та має належний рівень підготовки.

У підготовці майбутніх викладачів вокалу реалізація компетентнісного підходу передбачає розвиток здатності творчо застосовувати набуті знання у професійній практиці, приймати самостійні педагогічні рішення, здійснювати художньо-інтерпретаційну діяльність, ефективно комунікувати та безперервно вдосконалювати власну професійну майстерність. Водночас компетентнісний підхід створює передумови для творчої самореалізації майбутнього викладача вокалу, адже орієнтує освітній процес на розвиток його творчого потенціалу, креативності, професійної мобільності та здатності до саморозвитку.

Студентоцентрований підхід є одним із ключових принципів сучасної мистецької освіти, оскільки передбачає орієнтацію освітнього процесу на особистість здобувача освіти, його індивідуальні потреби, здібності, професійні інтереси та творчий потенціал.

В. Кремень розглядає студентоцентрований підхід як нову освітню парадигму, у центрі якої перебуває особистість здобувача освіти. Основною метою такого підходу є створення умов для розвитку його індивідуальності, самостійності, творчих здібностей і здатності до безперервного саморозвитку [4].

На відміну від традиційної моделі навчання, у якій провідна роль належить викладачеві, студентоцентрований підхід розглядає здобувача як активного суб'єкта освітньої діяльності, відповідального за власний професійний і творчий розвиток. За таких умов навчання ґрунтується на партнерській взаємодії між викладачем і здобувачем забезпечуючи свободу творчого вибору, підтримку індивідуальної освітньої траєкторії, розвиток рефлексії, самостійності та здатності до самонавчання.

У підготовці майбутніх викладачів вокалу реалізація студентоцентрованого підходу набуває особливого значення, оскільки вокальне мистецтво безпосередньо пов'язане з індивідуальними психофізіологічними особливостями, виконавською манерою, художнім мисленням та творчою індивідуальністю кожного здобувача. Відтак організація освітнього процесу має враховувати рівень його вокальної підготовки, природні вокальні дані, професійні інтереси, творчі потреби та індивідуальний темп розвитку.

Студентоцентрований підхід створює сприятливі умови для творчої самореалізації майбутніх викладачів вокалу, оскільки стимулює їх до самостійного пошуку художньо-виконавських рішень, розвитку інтерпретаційного мислення, творчої ініціативи, професійної рефлексії та відповідальності за результати власної мистецької й педагогічної діяльності.

Саме за таких умов здобувач освіти отримує можливість не лише засвоїти професійні компетентності, а й сформувати власний творчий стиль, реалізувати індивідуальний

потенціал і набути досвіду творчого самовираження, що є важливою складовою його майбутньої професійної діяльності.

Творчо-діяльнісний підхід ґрунтується на положенні, що розвиток творчої особистості відбувається насамперед у процесі активної творчої діяльності. Він передбачає організацію освітнього процесу таким чином, щоб здобувач освіти не лише засвоював систему професійних знань і вмінь, а й набував досвіду їх творчого застосування у вокально-виконавській, художньо-інтерпретаційній та педагогічній діяльності. За такого підходу навчання спрямовується на розвиток творчого мислення, креативності, професійної самостійності, здатності до пошуку оригінальних художніх рішень і створення власного творчого продукту.

У підготовці майбутніх викладачів вокалу творчо-діяльнісний підхід реалізується через активне залучення здобувачів до різних видів мистецької діяльності: вокально-виконавської, інтерпретаційної, імпровізаційної, концертної, проєктної, дослідницької та педагогічної. Така організація освітнього процесу забезпечує не лише вдосконалення вокально-виконавської майстерності, а й формування індивідуального творчого стилю, художнього мислення, сценічної культури та готовності до творчого розв'язання професійних завдань.

Важливою особливістю творчо-діяльнісного підходу є його орієнтація на самостійну творчу активність здобувача освіти, рефлексію результатів власної діяльності, експериментування з різними виконавськими та педагогічними засобами, а також постійний пошук індивідуальних способів художнього самовираження. Саме така діяльність сприяє переходу від репродуктивного відтворення навчального матеріалу до творчого осмислення мистецьких явищ і вироблення власної професійної позиції.

Творча самореалізація майбутніх викладачів вокалу в процесі професійної підготовки в контексті сучасної мистецької освіти відбувається у процесі вокально-педагогічної, концертно-виконавської та педагогічно-практичної діяльності. Під час виконання різних форм діяльності в аудиторній та позааудиторній роботі у здобувачів формується професійна компетентність, творча індивідуальність, самостійність у прийнятті важливих рішень, рефлексія, удосконалюються інтерпретаційні уміння та розвивається здатність до постійного самовдосконалення.

Вокально-педагогічна діяльність є базовою складовою професійної підготовки майбутніх викладачів вокалу, оскільки вона інтегрує методичні знання та вміння, виконавську майстерність та художньо-творчий досвід.

У Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка педагогічна складова професійної підготовки майбутніх викладачів вокалу відбувається на другому (магістерському) рівні вищої освіти та реалізовується на виробничій (асистентській/безвідривній) практиці, на якій здобувачі навчаються здійснювати педагогічну взаємодію зі студентами-бакалаврами у ролі асистентів викладачів вокалу.

Серед завдань виробничої практики (асистентської/безвідривної): формування умінь і навичок організації та проведення занять із вокалу зі студентами бакалаврату з урахуванням їхніх музичних здібностей та попередньо набутих умінь; спроможність підбирати твори навчального вокального репертуару, вдаючись до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках; виховання науково-дослідницького підходу до педагогічної діяльності викладача вокалу в ЗВО; формування потреб у самоосвіті, самовихованні, в удосконаленні своїх музичних здібностей, у підвищенні власної компетентності в галузі викладання вокалу [5].

У контексті творчої самореалізації вокально-виконавська діяльність виступає простором, у якому майбутній викладач вокалу реалізує власний творчий потенціал через художньо-педагогічну діяльність.

Концертно-виконавська діяльність є важливою умовою професійного становлення

майбутнього викладача вокалу, адже саме вона забезпечує практичне застосування набутих вокально-технічних і художньо-інтерпретаційних умінь. Участь у концертах, конкурсах, фестивалях, творчих проєктах та інших формах публічної виконавської діяльності сприяє розвитку у здобувачів сценічної культури, артистизму, емоційної виразності, виконавської свободи й уміння встановлювати художню комунікацію зі слухацькою аудиторією.

Концертна діяльність студентів у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка реалізовується у процесі проходження виробничої (виконавської, безвідривної) практики, під час якої здобувачі мають набути та розвинути навички виконавського досвіду як концертного виконавця вокальної або вокально-інструментальної музики академічного та естрадного спрямування.

Виконавська практика також формує творче мислення, здатність до художньої інтерпретації музичних творів, індивідуальний стиль майбутнього артиста-вокаліста. Саме в умовах сценічної діяльності здобувач-магістрант набуває досвіду творчого самовираження, що є важливою передумовою його подальшої самореалізації як виконавця та педагога.

Таким чином, вокально-педагогічна та концертно-виконавська діяльність утворюють цілісну систему професійної підготовки майбутніх викладачів вокалу у закладах вищої освіти. Поєднання цих видів діяльності створює умови для становлення конкурентоспроможного фахівця, здатного до безперервного професійного саморозвитку, художньої творчості та ефективної педагогічної взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу.

Важливого значення на заняттях з сольного співу, вокально педагогічного репертуару та роботи з концертмейстером, набуває творча взаємодія викладача, акомпаніатора та студента, а також використання сучасних освітніх технологій для заохочення, зацікавлення здобувачів вищої освіти.

У дисертаційному дослідженні Ю. Савченко творча взаємодія у тріаді «викладач – концертмейстер – студент» розглядається як фундаментальний педагогічний механізм. Ця модель забезпечує комплексну фахову, психологічну та художню підготовку майбутніх керівників вокальних ансамблів та музикантів.

На думку науковиці, «творча взаємодія є особливою взаємодією керівника вокального ансамблю та учасників музичного колективу, яка заснована на тривалому, невербально-вербальному особистому контакті керівника зі співаками» [8].

У процесі професійної підготовки майбутніх викладачів вокалу творча взаємодія викладача, концертмейстера та здобувача відбувається під час індивідуальної роботи або роботи у малих групах (дуетах, тріо), демонструється під час відкритих занять. Майбутні фахівці завдяки залученню у різні форми діяльності на заняттях з сольного співу вчаться комунікувати та працювати в ансамблі з різними учасниками освітнього процесу, удосконалюють вокально-виконавські навички тощо.

Використання освітніх технологій є необхідною умовою забезпечення сучасного заняття із сольного співу. Сучасна дослідниця К. Татарко пропонує використовувати для підготовки майбутніх фахівців на заняттях: програми секвенсори для запису голосу (Audacity, Movavi Screen Recorder Studio, n-TrackStudio, GoldWave,) та для створення музики (Ableton, LogicPro, NanoStudio, Cubase), а також онлайн платформи (Skype, GoogleMeet, Zoom, GoogleClassroom, Loom, Moodle) для дистанційного навчання здобувачів у закладах вищої освіти України.

На її думку, використання запропонованих інформаційно-комунікаційних технологій позитивно впливатиме на професійну сферу майбутніх артистів-музикантів та допоможе їм бути конкурентоспроможними на ринку праці [10].

Отже, підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що творча самореалізація майбутніх викладачів вокалу є складним, багатовимірним процесом, який передбачає цілеспрямоване

розкриття та реалізацію їхнього творчого потенціалу, професійних здібностей та особистісних якостей у процесі мистецької і педагогічної діяльності.

Сучасна мистецька освіта створює необхідні умови для цього завдяки впровадженню компетентнісного, студентоцентрованого та творчо-діяльнісного підходів, які забезпечують розвиток творчої індивідуальності, креативності, професійної самостійності та готовності до безперервного саморозвитку здобувача.

Важливу роль у цьому процесі відіграють вокально-педагогічна та концертно-виконавська діяльність, що сприяють інтеграції виконавсько-методичного й педагогічного досвіду, формуванню готовності майбутніх викладачів вокалу до ефективної мистецько-педагогічної діяльності.

Таким чином, творча самореалізація виступає не лише результатом професійної підготовки, а й необхідною умовою становлення конкурентоспроможного, творчо активного та професійно мобільного викладача вокалу, здатного до інноваційної діяльності в сучасному освітньому середовищі.

Перспективи подальших наукових досліджень убачаємо в обґрунтуванні, розробленні та експериментальній перевірці педагогічних умов, методів і технологій, спрямованих на забезпечення творчої самореалізації майбутніх викладачів вокалу в процесі професійної підготовки у закладах вищої мистецької освіти України.

Література:

1. Асєєва Ю. О., Вепрінцева Д. К. Самореалізація як психологічний феномен. *Ментальне здоров'я. Одеса: Одеський національний економічний університет.* 2024. № 2. С. 3–7. https://doi.org/10.32782/3041-2005/2024-2-1 URL: https://journals.oneu.od.ua/index.php/mh/article/view/14/13.
2. Гевко І. В. Готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої самореалізації крізь призму цифровізації освіти. *Наукові записки* (серія педагогічні науки). Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова. 2026. С. 28–36. https://doi.org/10.31392/NZ-udu-165.2026.03 URL: http://nz.npu.edu.ua/article/view/354916
3. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
4. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. Київ : Знання України, 2011. 520 с.
5. Мережко Ю. В., Кацалап О. В. Виробнича (асистентська/безвідривна) практика для студентів спеціальності 025 Музичне мистецтво, освітнього рівня: другого (магістерського), освітньо-професійної програми: 025.00.02 «Сольний спів». Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. 2025. 20 с.
6. Олексюк О. М. Духовні почуття в структурі творчої особистості майбутнього фахівця-музиканта. *Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики* : зб. наук. пр. Київ : КНПУ, 1999. Вип. 2. С. 50–54.
7. Рибалко Л. С., Куценко Т. В. Творча самореалізація майбутнього вчителя. Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті : міжнар. період. зб. наук. пр. / Всесвіт. наук. ноосферно-онтологічне т-во, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, ГО «Фонд розвитку науки та освіти «ІНТЕЛЕКТ» ; за заг. ред. В. П. Бабича, Ю. Д. Бойчука, Л. С. Рибалко, О. М. Хвостиченка. Харків : ВННОТ, 2022. Вип. 4. С. 506–510. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/items/61bc03d1-59e0-4f9d-be41-f5abe19fcb57?utm_source=chatgpt.com. (дата звернення 10.07.2026).
8. Савченко Ю. О. Формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом: дис. … на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спец. 011 Освітні, пед. науки. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка. 2023. 224 с.
9. Світайло С. В. Педагогічні аспекти становлення творчої особистості у процесі диригентсько-хорової підготовки. *Ars musicae: музично-освітологічний дискурс*: зб. наук. праць. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка. 2014. С. 33.
10. Татарко К. О. Методика формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу: дис. … на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спец. 011 Освітні, пед. науки. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка. 2025. 282 с.
11. Maslow A.H. To the psychology of being (3rd ed.). J. Wiley & Sons. 1999. 270 s.
12. Reber, A. S., & Reber, E. S. (2001). The Penguin Dictionary of Psychology (3rd ed.). London: Penguin Books.

R e f e r e n c e s :

1. Asieieva Yu.O., Veprintseva D.K. (2024). Samorealizatsiia yak psykholohichnyi fenomen. *Mentalne zdorovia,* 2. 3–7. Retrieved from https: //journals.oneu.od.ua/index.php/mh/article/view/14/13 (in Ukrainian) https://doi.org/10.32782/3041-2005/2024-2-1
2. Hevko I.V. (2026). Hotovnist maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do tvorchoi samorealizatsii kriz pryzmu tsyfrovizatsii osvity. *Naukovi zapysky (seriia pedahohichni nauky). 28–36.* Retrieved from *http://nz.npu.edu.ua/article/view/354916* (in Ukrainian) *https://doi.org/10.31392/NZ-udu-165.2026.03*
3. Kremen V. H. (2021). *Entsyklopediia osvity* [Encyclopaedia of Education]. (2-he vyd., dopov. ta pererob.). K.: Ukr. entsykl. (in Ukrainian)
4. Kremen V.H. (2011). *Filosofiia liudynotsentryzmu v osvitnomu prostori* [Filosofiia liudynotsentryzmu v osvitnomu prostori.]. Kyiv: Znannia Ukrainy. (in Ukrainian)
5. Merezhko Yu.V., Katsalap O.V. (2025). *Vyrobnycha (asystentska/bezvidryvna) praktyka dlia studentiv spetsialnosti 025 Muzychne mystetstvo, osvitnoho rivnia: druhoho (mahisterskoho), osvitno-profesiinoi prohramy: 025.00.02 «Solnyi spiv» [*Work placement (assistant/integrated) for students specialising in 025 Music, at the second (Master's) level, under the vocational education programme: 025.00.02 'Solo Singing'*]*. Kyiv: Kyivskyi stolychnyi universytet imeni Borysa Hrinchenka. (in Ukrainian)
6. Oleksiuk O.M. (1999). Dukhovni pochuttia v strukturi tvorchoi osobystosti maibutnoho fakhivtsia-muzykanta. *Tvorcha osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky, 2.* 50–54. (in Ukrainian)
7. Rybalko L.S., Kutsenko T.V. (2022). Tvorcha samorealizatsiia maibutnoho vchytelia [Creative self-fulfilment of the future teacher]. *Dukhovno-intelektualne vykhovannia i navchannia molodi v KhKhI stolitti : mizhnar. period. zb. nauk. pr.*: Vsesvit. nauk. noosferno-ontolohichne t-vo. Vyp. 4. (pp. 506–510). Kharkiv : VNNOT. Retrieved from https://dspace.hnpu.edu.ua/items/61bc03d1-59e0-4f9d-be41-f5abe19fcb57?utm_source=chatgpt.com. (in Ukrainian)
8. Savchenko Yu.O. (2023). *Developing the readiness of future vocal ensemble conductors for creative collaboration with a musical ensemble.* PhD diss. *K.* (in Ukrainian)
9. Svitailo S.V. (2014). Pedahohichni aspekty stanovlennia tvorchoi osobystosti u protsesi dyryhentsko-khorovoi pidhotovky. *Ars musicae: muzychno-osvitolohichnyi dyskurs:* zb. nauk. prats. Kyiv: Kyivskyi universytet imeni Borysa Hrinchenka. P. 33. (in Ukrainian)
10. Tatarko K.O. (2025). *Methods for developing the performance culture of future vocalists in solo singing lessons.* PhD diss. *K.* (in Ukrainian)
11. Maslow A.H. (1999). To the psychology of being (3rd ed.). J. Wiley & Sons. (in English)
12. Reber A.S., Reber E.S. (2001). The Penguin Dictionary of Psychology (3rd ed.). London: Penguin Books. (in English).

Irina Kulikovska, Yulia Merezhko, Iryna Semenko. Creative self-realisation of future vocal teachers in the context of contemporary art education.

This article examines the issue of creative self-actualisation among future vocal teachers in the context of contemporary arts education. It justifies the importance of fostering a creative personality in future specialists, enabling them to engage in productive vocal performance and teaching activities. The essence of the concepts 'self-fulfilment', 'creative self-fulfilment' and 'self-actualisation' is explored, and their significance for the professional development of future vocal teachers is identified. The author presents an interpretation of the essence of the academic definition of 'creative self-fulfilment of a future vocal teacher'. The paper analyses the characteristics of contemporary arts education, in particular the competence-based, student-centred and creative-activity-based approaches, which provide the conditions for the development of the creative potential of higher education students in Ukraine. A definition of the concept 'competence' is provided. Emphasis is placed on the role of vocal pedagogy and concert performance in fostering professional independence, reflectiveness, interpretative skills and the capacity for continuous self-improvement in future vocal teachers. The significance of creative interaction between participants in the educational process (the teacher, the accompanist and the student) and the use of modern educational technologies in solo singing classes is highlighted as important factors in the creative self-realisation of future vocal teachers. The article examines the post-doctoral research of contemporary scholars, which explores the aforementioned factors in the professional development of future music specialists. It has been concluded that the purposeful organization of the educational process at an arts education institution contributes to the realisation of individual creative potential and the development of a student's own performance and teaching style at the second (Master's) level of higher education, and ensures their readiness for a successful future professional career. At the end of the article, the authors outline the prospects for further research, which they see as lying in the justification, development and experimental testing of pedagogical conditions, methods and technologies aimed at ensuring the creative self-realisation of future vocal teachers during their professional training at higher arts education institutions in Ukraine.

Keywords: *creative self-fulfilment, future vocal teachers, professional training, higher education institutions, contemporary arts education.*